

Окупација Ирака представља велику стратешку грешку одлазеће администрације. Истина, прокламовани циљ војног ангажовања, елиминација режима Садама Хусеина, брзо је остварен. Али, визија Ирака као федералне државе, у којој ће бити задовољени интереси бројних фракција, том приликом је изостала.

Када је Буш прогласио окончање војних операција у мају 2003. године, Ал Каида није постојала у Ираку. Међутим, присуство војске САД деловало је на милитантне исламисте попут магнета. Током четири године, од јуна 2003. до јуна 2007, конфликт је стално ескалирао, све до тренутка када су се амерички војни планери суочили са сасвим другачијим изазовом.

Околности под којима је дошло до промене политике у Ираку нису биле повољне. Ресурси уложени у подизање капацитета ирачке државе нису дали очекиване резултате. Власти нису биле у стању да грађанима пруже најосновније услуге. Изазов сунитског екстремизма наследило је ужасно секташко насиље. Отуда није могло бити говора о националном помирењу израженом кроз визију уједињеног Ирака. Политички лидери, начелно посвећени успешном исходу пројекта федералне државе, све више су наступали водећи се искључиво интересом фракције којој су (у том тренутку) припадали.

Промени политике претходио је захтев за променом стратегије. „Преглед“, који је тим Савета за националну безбедност САД објавио у јануару 2007, позивао је на потпун трансфер одговорности за безбедност становништва на ирачке снаге. Успостављање потпуне контроле над Багдадом замишљено је као први корак. Иницијатива је препуштена Ирачанима, који су најзад имали на располагању од Американаца обучене и опремљене оружане снаге.

Најзначајнија препорука, међутим, састојала се у позиву на додатно ангажовање америчких снага. На трагу овог позива, пет бригада је упућено у Багдад и његову непосредну околину. Истовремено, у свакој од административних јединица које чине главни град Ирака, по батаљон снага САД „упарен“ је са по једном јединицом ирачке војске приближне величине. На крају, планирана ротација значајног дела расположивих маринаца и припадника Националне Гарде САД одложена је, како би се оне задржале у земљи.

Трупе које су пристигле, уз оне које су већ стајале на располагању, главнокомандујући америчких снага Дејвид Петреус искористиће на радикално другачији начин. Тренутак у коме се одиграла описана промена у размишљању, згодно се притом поклопио са такозваним „буђењем“ („The Sunni Awakening“) лидера сунитских заједница у провинцији Анбар, који су изгубили стрпљење са Ал Каидом у Ираку. Некадашњим непријатељима које су посматрали кроз нишан, амерички заповедници на терену пружили су руку помирења.

Крајњи израз промене тактике војске САД представља и данас активан програм који је назван „Синови Ирака“. На основу одлуке ирачких власти, мешовити тимови састављени

Пише: Марко Савковић
петак, 10 октобар 2008 21:19

од локалних представника полиције и команданата коалиционих снага, врше одабир између оних грађана који су заинтересовани за рад у полицији. У процесу селекције, као будући лидери ових формација препознају се официри и подофицири некадашње ирачке армије. Имена ових људи бивају затим послата у регионалне центре, те у посебан комитет за помирење, да би након тога били послати у Министарство унутрашњих послова како би се размотрило њихово запослење.

Описана промена у стратегији позитивно се одразила и на најболније питање за америчку јавност. Чињеница је да је у јулу ове године, забележен најмањи број страдалих војника за један месец, од када је режим Садама Хусеина поражен. Свега пет војника је изгубило живот. Поређења ради, у истом временском периоду годину дана раније страдало их је 66. Разлика је још очигледнија ако се упореди са стањем у Авганистану, где је живот изгубило шеснаест војника САД. Тако се први пут догодило да број погинулих војника у Авганистану у току једног месеца буде већи од оног у Ираку.

Тако драстичну промену ситуације два кандидата за председника, Џон Мекејн и Барак Обама интерпретираће на различит начин.

Председнички кандидат републиканске партије Џон Мекејн не сматра да је окупација Ирака била стратешка грешка. Једна од крилатица које је користио обраћајући се јавности гласила је „радије бих изгубио изборе него рат“, што говори о томе да позив на тренутно повлачење САД из Ирака сматра политичким помодарством. Овакав став донео је Мекејну председничку номинацију партије, али је питање да ли ће бити на његовој страни и у новембру.

Своје виђење правог тренутка за „излаз“ Мекејн је саопштио недавно. „До краја 2013. године, Америка ће дочекати момке и девојке који су се тако страшно жртвовали да би она била сигурна у својој слободи“, рекао је у мају. Позив на повлачење трупа, који је упутио Мекејнов противкандидат, упоредио је са спремношћу да се призна пораз.

На другој страни, у ауторском тексту објављеном у Њујорк Тајмсу, „Мој план за Ирак“, кандидат демократа Барак Обама предложио је да највећи број војника, приближно две трећине тренутног састава, буде повучен до лета 2010. Онај део снага САД који би остао у Ираку, био би ангажован на мисијама ограниченог интензитета: потрагом за остацима Ал Каиде, али истовремено, обуци безбедносних служби Ирака. Снаге САД би најпре биле измештене из оних области које су пацификоване. Комплементарне мере укључиле би 2 милијарде долара помоћи за више од два милиона избеглица које се налазе у суседним земљама, али и прихватање могућности да Иран постане једна од земаља са којом ће САД разговарати, све да би утицај који остварује на прилике у Ираку био сведен на разумну меру.

Ипак, у ставовима које заступају, кандидати нису нефлексибилни. Обама признаје како је на САД одговорност да се Ирак не „уруши“ и да је у складу са тим могуће очекивати померање рокова повлачења снага. Мекејн је, са друге стране, показао спремност да саслуша јавно мњење, тим пре што је након пет дугих година и више од 4,000 страдалих војника, постало исувише осетљиво на лоше вести.

И за Обаму и за Мекејна, одлазак из Ирака не сме значити предају

Пише: Марко Савковић
петак, 10 октобар 2008 21:19

Јулска посета Обаме Ираку показала је да његови ставови наилазе на више симпатија. Тамошње јавно мњење снажно подржава идеју о повлачењу. Избори за које се очекује да буду заказани убрзо, свакако ће донети победу оним кандидатима који се залажу за окончање америчког присуства. Додуше, премијер Нури ал-Малики очекује да се повлачење снага САД оконча знатно раније, до лета следеће године.

Разлог за сумњу у планове које и један и други кандидат предлажу садржи се у томе, што су обојица спремни да по повлачењу највећег дела борбених трупа из Ирака оставе за собом огроман број саветника (и специјалних јединица) разних профила, готово 50,000 у људству. Те снаге ће штитити једну политичку елиту која је не тако давно била повезана са одредима смрти, фракцијским милицијама и затворима у којима су, без претходне одлуке суда држане хиљаде Ирачана.

На другом месту, уколико петнаест борбених бригада заиста буде повучено захваљујући Обаминам плану, а потом само један мали део, њих четири, буде упућено у Авганистан, централни фронт борбе против тероризма (како Обама назива тамошње ратиште) неће бити „осигуран“. Није немогуће да се образац из Вијетнама понови, да привремена ескалација поведе САД путем ка новом неуспеху и разочарању.

Најзад, постоје и они који се оправдано питају, ако је 162,000 америчких војника, колико их је у једном тренутку било у Ираку, било мало да у потпуности заустави насиље, шта може учинити 50,000? Шта ако политички процес поново буде насилно прекинут? Да ли ће тада број снага бити поново повећан?

Сценарио према коме ће власти у Багдаду и наредних година остати зависне од америчке помоћи у свим њеним облицима није тешко замислити. Постоји, међутим, и друга могућност. Другачија администрација, која сарађује са државама региона у формату који није нужно повезан са приликама у Ираку (попут дијалога о иранском нуклеарном програму, у који се након вишегодишњег одсуства први пут укључио и представник САД), може допринети стабилизацији ове напаћене земље.

(Аутор је истраживач и сарадник Београдске школе за студије безбедности, Центра за цивилно-војне односе)